

Ijsvogel FOTO: LIA VAN LOOIJ

De ijsvogel Liefhebber van zachte winters

Tekst: Lia van Looy

In tegenstelling tot wat zijn naam doet vermoeden, houdt de ijsvogel helemaal niet van kou. Zachtere winters door klimaatopwarming werken dan ook in zijn voordeel; de afgelopen jaren groeide de populatie gestaag.

De ijsvogel is felblauw met oranje, laat een schelle 'tie' horen voordat hij met 80 km/u over het water scheert, is een geliefd onderwerp voor vogelfotografen en een cadeautje voor elke wandelaar. En we kunnen het hele jaar van hem genieten. De ijsvogel is geen trekvogel. In de wintermaanden zwerft hij wat rond in Nederland, op zoek naar plekken waar nog voedsel te vinden is. In het vroege voorjaar moet hij dan weer op zoek naar een broedgebied. Wie vorig jaar echter al in het bezit was van een prima omgeving om een wijfje te verleiden, geeft die plek niet op en blijft 's winters zitten waar hij zit. Maar dat is niet zonder risico. "Als het vriest, leggen ijsvogels al snel het loodje. Voor hun voedsel zijn ze namelijk afhankelijk van open water, waarop ze bij vorst nog kans maken onder bruggen en achter duikers", zegt ecooloog Mark Zekhuis. Heeft de vogel vanaf een uitkijkpost boven het water een kleine vis gelokaliseerd, dan schiet hij met een duikvlucht het water in. Ijsvrij water is dan ook een must. "We zien aan de populatieschommelingen dat met name een strenge winter de aantallen decimeert tot soms wel een

tiende van voor de winter." Hoewel zijn naam anders doet vermoeden, houdt de ijsvogel dus helemaal niet van kou. Zijn naam dankt hij dan ook aan de ijzerachtige glans van zijn blauwe veren.

Grote verliezen compenseren

Geen liefhebber van strenge winters, dus. Maar ook de droge zomers die de klimaatverandering met zich meebrengt, zijn funest. Mark: "Denkt de vogel in het voorjaar een mooie broedplek te hebben gevonden bij een beek die in juni droogvalt, dan is daar geen vis meer om te vangen. Ook niet voor zijn broedsel. Het mannetje zal dan pogingen doen om in de omgeving in een andere beek of in sloten of vijvers te vissen. Sommige vogels zijn op die manier in staat om nog net een paar jongen groot te brengen." Maar hoe verder hij moet vliegen voor voedsel, hoe langer hij van huis is voor maar één enkel visje, terwijl hij zes of zeven jongen heeft die voedsel nodig hebben. Als het hem al lukt om op deze manier zijn jongen groot te brengen, dan zal hij niet over-

gaan tot een volgend broedsel, wat effect heeft op de aantallen ijsvogels. “Maar de ijsvogelstand kan zich relatief snel herstellen, want de vogel heeft een hoog reproductiegehalte. Zo heeft hij in jaren met veel voedsel soms wel drie tot vier broedsels in een jaar en zit het wijfje soms al op eieren voordat de jongen van het vorige broedsel zijn uitgevlogen”, legt Mark uit. Op deze manier compenseren ze de grote verliezen tijdens een strenge winter.

Profiteren van natuurherstel

De afgelopen tien jaar is het aantal broedvogels van de ijsvogel in Nederland toegenomen. Zachtere winters doen de populatie goed, maar ook de betere waterhuishouding is gunstig. “Water dat schoon is en goed wordt beheerd, biedt de vogel een breed scala aan voedsel, waaronder verschillende vissoorten en insectenlarven”, vertelt Mark. Zelfs de kleine watersalamander wordt met een pijlsnelle duik door de vogel uit het water gegrist. De ijsvogel profiteert ook van diverse natuurherstelprojecten. “Watergangen worden natuurvriendelijker aangelegd, beekoevers hersteld en oorspronkelijke beekbeddingen uitgegraven. Daarnaast steken vrijwilligers wandjes af waarin de ijsvogel een nestgang met nestkamer kan graven én er zijn zelfs kunstwanden om in te broeden.” Ook mag een omgevallen boom vaker blijven liggen; de kluit biedt prima nestgelegenheid. Onder meer langs de Dinkel wordt volop gebroed. Doordat de rivier weer mag meanderen, slijt hij hier en daar hoge oevers af; perfecte plekken om in te broeden. Ook bij de Regge, bij stuw Hancate en stuw Archem verblijven geregeld ijsvogels. Maar wie de fantastische vogel wil zien, moet vooral goed luisteren. Herken je eenmaal zijn schelle geluid, dan ben je alert en kun hem als een blauwe schicht voorbij zien flitsen.

ijsvogel met prooi FOTO: ANNIE KEIZER

De ijsvogel in het kort

Kenmerken: korte staart, grote kop. Iets kleiner dan een spreeuw. Dolkachtige, zwarte snavel; ondersnavel vrouwtje oranjerode basis.

Voortplanting: broedt vanaf feb/mrt tot aug. Graaft tunnel met nestkamer. Soms 4 legsels van 4-8 eieren per jaar, die 18-21 dagen worden bebroed. Jongen vliegen na 23-27 dagen uit.

Vogeltrek: trekt amper. De vogels uit het noorden ontvluchten wat vaker de kou en kunnen zo in Nederland terechtkomen. In het voorjaar trekken zij weer weg.

Ijsvogeljongen FOTO: MARK ZEKHUIS

Heb je een ijsvogel in jouw omgeving gezien? Voer jouw waarneming in via www.waarneming.nl